

Eestlased Soomes: lõimumise mõju tagasirändele

Magistritöö kokkuvõte
Mark Herman Ilumets
12.06.2023

Eesti ühiskond on sarnaselt ülejäänud arenenud maailmaga suundumas vananeva ja madala sündimusega tuleviku poole. Sündimuse ja suremuse kõrval on ränne olnud väga oluline rahvastikumuutust mõjutav protsess. Eestlaste väliskogukonnas on umbes 130 000 eestlast, mis on 12% kõikidest eestlastest. Nii suure osakaaluga väliskogukonnad on maailma kontekstis ebatavalised. Alates 2015. aastast on Eestisse saabunud rohkem inimesi kui on lahkunud ehk Eestist on saanud taas sisserände riik. Märkimisväärse osa Eestisse saabujatest moodustavad varem välja rännanud eestlased ehk tekkinud on tagasirände trend. Suurim eestlaste väliskogukond paikneb Soomes ning seetõttu on Soome ja Eesti vahelise rände käsitlemine parim viis eestlaste tagasirände uurimiseks. Soome ja Eesti vahelist rännet on varemgi uuritud, kuid tagasirände osas on käsitletud küsitlusuuringute põhjal vaid rändekavatsusi, mitte aga tegelikku tagasirännet Eestisse.

Väliskogukondade suuruse, profiili, sotsiaalmajanduslike tunnuste ja tagasirände ulatuse hindamine on esmane ning äärmiselt vajalik alguspunkt diasporaa uuringutes. Eestlaste Eesti ja Soome vahelise rände visualiseerimiseks analüüsiti asjakohaseid Soome rahvastikuregistri andmeid, et selgitada mineviku ja võimalikke tuleviku trende. Taustinformatsiooni täiendamiseks ja lõimumise ning tagasirände kavatsuste suhte paremaks mõistmiseks viidi läbi küsitlus eestlasi ühendavates Facebooki gruppides.

Soome registriandmete järgi rändab iga aasta tagasi üha suurem hulk eestlasi. Eestlaste sotsiaalmajanduslik staatus Soomes kasvab iga aastaga, kuid tagasirändajate hulgas on kõrgema sotsiaalmajandusliku staatusega eestlaste esindatus ebaproportsionaalselt väike. Teisisõnu, kõrgepalgalised jäävad ning madalalpalgalised naasevad. Lõimumise mõju väljendub ka tagasirändavate eestlaste suhtestaatuses. Vallaliste osakaal Soomes elavate eestlaste seas kasvab iga aastaga, kuid tagasirännanute hulgas on nende osakaal veel kõrgem.

Soomes elavate eestlaste keskmine vanus on viimase 20 aastaga märkimisväärselt kasvanud ning Eesti rahvastikutrende järgides võib eeldada, et

Soome diasporaa vananeb tulevikus veel kiiremini. Võib eeldada, et tulevikus tagasirändav eestlane on pigem tööea lõpus või pensionieas olev inimene. See tähendab, et tulevikus tööjõupuudust tagasiränne oluliselt pidurdama ei hakka. Vastupidiselt, pensionipõlves tagasirändav eestlane tekitab märgatavaid kulutusi terviseteenustega seotud valdkondades. Eesti riigi kulude ja tulude vaatenurgast on hetke olukord kriitiline. Eestist rändavad välja haritud eestlased, kes töötavad pikaajaliselt välismaal ning tööea lõpus või pensionieas rändavad tagasi Eestisse, et siin pensionipõlv veeta. Tagasirändajad veedavad kulukaimad eluperioodid Eestis ning tulurohkeimad välismaal. Samuti tähendab see, et suur osa tulevikus Eestisse tagasirändajatest ei aita vähendada vananeva rahvastiku ja tööjõupuudusega seotud probleeme vaid hoopis süvendavad neid.

Samuti leiti, et mehed on altimad rändama ning tagasirändama, kuigi eestlaste sooline jaotus Soomes on üldiselt võrdne. Sellest saab järeldada, et naissoost eestlased on Soomes paremini lõimunud kui mehed. Küsitluse tulemustele toetudes saab veel öelda, et tagasiränne on ebatõenäoline nende eestlaste seas, kes on abielus soomlasega ja kulutab oma palga enamjaolt Soomes. Küsitluse andmetest joonistus välja veel üks murettekitav asjaolu - oluliseks ja mõnevõrra oluliseks takistuseks määrasid koguni pooled vastanutest tunde, et Soomest on saanud nende uus kodumaa.

Magistritöö tulemustele toetudes saab öelda, et eestlased on Soomes aina rohkem sotsiaalselt ja majanduslikult lõimunud. Samuti on näha, et tulevikus Eesti ühiskonna vananemist ega tööjõupuudust tagasirändajad leevendama ei hakka. Seetõttu tuleb poliitikakujundamisel keskenduda eelkõige pikajalise noorte väljarände ennetamisele. Eesti ja Soome head suhted ning kultuuriline ja geograafiline lähedus on tekitanud võimaluse riikidevahelise rände paremaks uurimiseks. Tulevikus tuleks seda rohkem ära kasutada ning riikidevahelise andmebaasi loomine võiks olla järgmiseks prioriteediks Eesti-Soome rändekoridori uurimisel.